

освоєння виробництва нових поколінь техніки, мали б достатній резерв виробничих потужностей і були б здатні протистояти на внутрішньому і зовнішніх ринках конкуренції сильних, зокрема і транснаціональних, компаній. Держава має вжити необхідних заходів для створення таких структур, обмежити не виправдану конкуренцію на внутрішньому ринку між вітчизняними виробниками і захоувати останніх до успішної конкуренції на зовнішніх ринках.

1. *Статистичний щорічник України за 2003 рік.* – К.: Консультант, 2004. – 631 с. 2. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 12 березня 2005 р. № 63 р. Про затвердження плану підготовки для розгляду на засіданнях Кабінету Міністрів України найважливіших питань формування та реалізації державної політики у першому півріччі 2005 року. 3. Закон України “Про Загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукоємних технологій” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, № 32, ст.384). 4. Брикун С. Активізація фінансових ресурсів як чинник розвитку машинобудування. // *Економіст*, – 2001. – № 10, – с.30–33. 5. *Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 рр.) “Шляхом європейської інтеграції”* (Гальчинський А.С., Геєць М. та ін.) – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – С. 36–45.

УДК 332.146:334.722

Л.А. Янковська
Львівський університет бізнесу та права

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА В РИНКОВИХ УМОВАХ : ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

© Янковська Л.А., 2005

Розглянуто формування післядипломної освіти, яка об’єднує значну мережу не лише інститутів післядипломної освіти, а й аспірантуру, доктор і відіграє помітну роль у підготовці кадрів

Людство вступило в ХХІ століття, яке нерідко називають постіндустріальним, інформаційним і яке передбачає переорієнтацію виробництва з природно-ресурсного на людський капітал. Останнім часом він є визначальним у виробництві валового внутрішнього продукту (ВВП). Нині у світі 2/3 останнього створюється завдяки використанню винятково людського капіталу, основною складовою якого є інтелектуальний капітал.

Економічний стан регіону значною мірою залежить від освітньо-фахового потенціалу (ОФП), основу якого становлять працівники високої кваліфікації – кандидати та доктори наук. Вони виконують такі функції: а) акумулюють та передають громадськості наукові знання; б) виконують науково-дослідні роботи, корисні для економічного та духовного розвитку суспільства; в) навчають студентів (аспірантів) у ВНЗ та готують їх до подальшої фахової діяльності; г) є прикладом для молодих людей з творчим характером.

Також у формуванні ОФП активну роль відіграє і післядипломна освіта, яка об’єднує значну мережу не лише інститутів післядипломної освіти, а й аспірантури, докторантуру тощо. Їх роль у підготовці кадрів зростає, тому що в теперішній час посилюються вимоги до кадрового потенціалу; ринок, конкуренція зумовлюють необхідність отримання другої чи навіть, третьої вищої освіти.

На жаль і в післядипломній освіті спостерігається стихійний процес. З метою підвищення ролі післядипломної освіти у розв’язанні проблем, пов’язаних з ринком праці та ринком послуг, необхідно, щоб і ця ланка освіти була структурованою, щоб був забезпечений оптимум між попитом і пропозицією.

Важливою ланкою післядипломної освіти є аспірантура. В Україні динамічно розвивається ця ланка освіти (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка підготовки аспірантів

Показник	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2003 до 1990,%
Кількість організацій, що мають аспірантуру	291	374	418	434	445	479	165
Кількість аспірантів, тис.	13,4	17,5	23,3	24,3	25,3	27,1	202
Прийнято, тис.	4,2	6,3	7,7	8,0	8,5	90	214
Підготовлено, тис.	3,4	3,4	5,1	5,2	5,6	5,7	168

Джерело: Статистичний щорічник України за 2003 рік. – К: Консультант, 2004, – с. 485

Подібна тенденція характерна і для підготовки докторів наук (табл. 2)

Таблиця 2

Динаміка підготовки докторантів

Показник	1991	1995	2000	2001	2002	2003
Кількість докторантів, тис.	503	1105	1131	1106	1166	1220
Прийнято, тис.	203	436	401	393	428	437
Підготовлено, тис.	423	224	376	371	333	352

В Україні за останні 1,5 десятка років суттєво зросла кількість аспірантів і докторантів. Проте не секрет, що існує різке зниження частки випускників, які вчасно захищають дисертації, наукового рівня і практичного значення дисертаційних досліджень.

Спостерігаються і такі факти, коли успішно захищають дисертацію, але подальшу свою долю пов'язують не з навчальним закладом чи науковою установою, а з бізнесом.

Це негативно позначається не лише на ефективності використання ресурсів, витрачених на післядипломну освіту, а і на рівні забезпеченості ВНЗ висококваліфікованими кадрами.

Не завжди тематика дисертацій відповідає потребам суспільства. Останнім часом різко зросла кількість підготовлених дисертацій, що належать до юриспруденції та менеджменту, до речі, які нерідко робляться “конвеєрним способом”.

Потребує вдосконалення і вся система післядипломної освіти, яка має базуватись на стратегічному плануванні потреби у відповідних кадрах та можливостей їх забезпечення.

Отже, післядипломна освіта має забезпечити високий рівень підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів; зберегти фундаментальність освіти. Саме такий підхід забезпечить конкурентоспроможність цієї ланки освіти.

1. Куценко В.І., Янковська Л.А. Структурно-динамічний розвиток соціальної сфери у контексті глобалізаційних процесів. *Продуктивні сили і регіональна економіка: Зб. наук. пр.: У 2 ч./РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2004. – Ч.1. – 245 с.* 2. Куценко В.І. Янковська Л.А. Підготовка фахівців у контексті розвитку промислового виробництва (методичні та методологічні підходи). *Економіка промисловості України: Зб. наук. пр. – К.: РВПС України НАН України, 2004. – 260 с.* 3. *Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття у 3-х томах. – К: Навчальна книга, 2003.*